RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Motto: ***Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.***

VIII. ÅRG. | **STOCKHOLM, 15 APRIL 1919** | **N:r 8.**

»Det torde få anses uteslutet, att, efter den viktiga utvidgning av de medborgerliga rättigheterna, som i övrigt kommit till stånd eller är nära förestående tack vare den ädagalagda gemensamma viljan till samförstånd bland vart folks representanter i riksdagen, kvinnorna icke skulle tillerkännas i varje hänseende lika politiska rättigheter med männen. Den allmänna rösträttens egen princip har — — allmänt ansetts böra ställa kvinnorna i alldeles samma plan som männen i fråga om allmänna rättigheter; lika politiska rättigheter synas också böra framgå som konsekvens av den lösning som kommunalrösträtten nyligen erhållit; och slutligen anser jag för visst att den förbehållslösa anslutning till kvinnorösträtten, som från riksdagens sida givits i samband med författningsfrågans behandling vid urtima riksdagen, jämväl bör betraktas som en beredvilligheet att medgiva kvinnorna deras politiska medborgarrätt utan avprutning.» ***(Ur propositionen om kvinnorösträtten av den 22 mars i år.)***

Efter valen.

Valen äro nu avslutade — de märkliga val, då svenska folket för första gången satt till såväl de kommunala representationerna som landstingen på den allmänna och lika rösträttens grund. Resultaten av valen i vad det gäller partifördelningen ha så småningom influtit i pressen under de gångna veckorna, men en mer ingående statistik över dem får man ännu vänta på.

Sålunda är det ännu icke bekant, i vilken utsträckning kvinnorna deltagit i valen. Att deltagandet varit ganska livligt åtminstone i städerna är dock tämligen säkert. Men naturligtvis är det icke troligt, att de i regel deltagit till lika hög procent som männen. Man skulle nästan också vilja säga, att något sådant knappast varit att önska. Ty vi få inte glömma, att de nya väljarna i övervägande grad utgjorts av kvinnor. Den *allmänna* rösträtten medförde ju att en hel mängd personer, som förut ej varit röstberättigade, såsom de flesta hustrur, hemmadöttrar och hembiträden i ett slag fått rösträtt. Det är då icke att begära att alla kvinnor, som för några månader sedan icke haft en tanke på att de skulle få rösträtt, med ett slag skola ha alldeles klart för sig, hur de vilja rösta. Och det är då trots allt mera värdigt om en person säger: Jag känner ej till förhållandena och vill därför icke rösta, än om hon lämnar sin fullmakt åt första bästa agent, som vill narra henne därtill.

Å andra sidan har bland de nya kvinnliga väljarna förmärkts ett glädjande intresse för att sätta sig in i sina nya rättigheter och skaffa sig tillräcklig insikt för att rätt kunna utöva den. Rösträttsföreningarna såväl som föreläsningsföreningar och en del andra kulturellt intresserade föreningar ha också försökt att tillmötesgå detta intresse genom anordnande av kurser i kommunalkunskap. Naturligtvis ha också de olika partierna gjort sitt bästa för att — var efter sin art — upplysa de nya väljarna och anordnat valmöten för kvinnor, vilka även tyckas ha varit talrikt besökta. Det har således visat sig, att när kvinnorna väl fått en rättighet, så känna de också det ansvar den medför och vilja uppfylla sina nya plikter på bästa sätt.

En fråga som man naturligtvis kommer att spekulera över är, hur kvinnornas ökade rösträtt har inverkat på partiställningen. Som röstningen är hemlig, kan ingen statistik ge ett tillförlitligt svar på den frågan — och ingen annan heller. Ty det är icke kvinnornas ökade inflytande som är det enda nya momentet vid de nu förrättade valen, utan det är också den graderade skalans borttagande och den allmänna rösträttens införande även för männen. Att dessa förändringar skulle medföra stora vinster för det socialdemokratiska partiet var förutsett, men om kvinnorna ha ökat eller minskat dessa, kan aldrig med säkerhet avgöras.

Den omständigheten att kvinnorna nu haft lika stort inflytande på valen som männen, har även medfört, att valledningarna blivit mera tillmötesgående med uppsättande av kvinnliga kandidater. Ännu föreligger inte någon som helst statistik över hur många kvinnor som kommit in i de kommunala korporationerna, men säkerligen ha kvinnornas antal där ökats. Likaledes komma väl en del kvinnor att bli medlemmar av landstingen, till vilket de först nu blivit valbara.

Dessa förhållanden äro heller icke utan vikt, när det gäller kvinnornas intresse för allmänna angelägenheter. Ty skötes en institution uteslutande av män, så få kvinnorna gärna den uppfattningen, att det är en angelägenhet, som inte angår dem, och som de därför inte behöva hålla reda på. Men veta de, att där även sitta kvinnliga representanter, titta de gärna efter i tidningarna, vad dessa ha sagt, och så kommer intresset för själva frågorna så småningom av sig själv.

Emellertid är det tydligt, att ännu står det stora flertalet kvinnor ganska främmande för de nya uppgifter, som nu kommit dem till del, om än deras intresse redan är väckt. Det är därför rösträttsföreningarnas moraliska skyldighet att göra sitt bästa för att vidmakthålla detta intresse och hjälpa kvinnorna att förvärva de kunskaper de behöva. Och det är den lugnare perioden *mellan valen,* som rösträttsföreningarna böra utnyttja för sitt neutrala upplysningsarbete. Straxt före valen måste vi, om vi vilja göra vårt inflytande gällande, verka inom partierna, och valagitationen blir sällan en fullt opartisk upplysning. Men dessemellan känna vi ändå med förnyad styrka, huru vi alla kvinnor, oberoende av partier och samhällsklasser, ännu måste hålla samman och hjälpa varandra att värdigt uppfylla de anspråk, som vår nya ställning i samhället ålägger oss.

Nu är det visserligen väl långt lidet på våren för att anordna nya kurser, men rösträttsföreningarna böra åtminstone börja tänka på, huru de var i sin stad skola till hösten på bästa sätt fylla den uppgift som nu särskilt påvilar oss — kvinnornas upplysning.

Gulli Petrini.

Kvinnorna och freden.

Kvinnokommittén för varaktig fred kallar till kongress.

Den internationella kvinnokommittén för varaktig fred (I. C. W. P. P.), som bildades vid kvinnokongressen i Haag 1915 och som har haft till en av sina främsta uppgifter att förbereda en kongress i samband med fredsslutet, har genom sin ordförande Jane Addams i Chicago utsänt kallelse till kongress i Bern den 5 maj. Genom "De svenska kvinnornas fredskedja", bildad på initiativ av svenska sektionen, har på fredskronelistor insamlats kr. 7,183: 66. Därifrån avgår för omkostnader och propaganda kr. 1,281: 87, återstår således kr. 5,901: 79, en summa som ej förslår till effektivt bidrag åt många. Alla, som inneha fredskronelistor, torde snarast möjligt insända dessa till fröken M. Widegren, Sibyllegatan 59.

Ännu en seger för kvinnosaken i England.

Ett telegram från London meddelar att underhuset vid andra läsningen enhälligt antagit en av Labour Party väckt motion, som avser att upphäva hindren för kvinnors anställning i civila och juridiska ämbetsverk, att förläna dem valrätt på samma villkor som män samt att ge kvinnliga ättlingar av den engelska högadeln rätt att sitta i överhuset. Addison antydde, att regeringen ej skulle godkänna förslaget om ändring av de bestående villkoren för kvinnlig valrätt och därför skulle föreslå denna paragrafs upphävande vid billens behandling inför underhusets kommitté. De övriga i billen föreslagna reformerna torde däremot i princip komma att godkännas.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad med undantag av juli och augusti månader.

Redaktionskommitté:
ANN MARGRET HOLMGREN,
EBBA PALMSTIERNA,
ESTER BRISMAN,
SIGNE JACOBSON.

Redaktion och Exp.: 24 Brunkebergstorg I

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/2 3—1/2 4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. 86 00. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:
Pris för 1919 Kr. 2: 50.
Lösnummer 15 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av kr. 3: 25 i postanvisning till tidningens exped.

Annonspris: 10 öre per mm. å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN
24 Brunkebergstorg I, Stockholm
Allm. tel. 147 29. Rikstel. 86 00.
Öppen vardagar kl. 1—4.30 e. m.
L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1—3 e. m.

Kvinnlighet som merit.

Vid återbesättande av den lediga rektorstjänsten vid Stockholms folkskoleseminarium har skolöverstyrelsen givit sitt förord åt seminarielektorn i Falun, Anna Sörensen. Härom har besvär anförts av en annan sökande till platsen, ledamoten av första kammaren, seminarielektorn i Linköping, Oscar Olsson, som anser att överstyrelsens förord strider mot de av riksdagen 1917 fastställda grunderna för fri och öppen tävlan mellan män och kvinnor till ämneslärare och rektorsbefattningar vid folkskoleseminarier. Han anser sig nämligen beträffande meriter jämnbördig och i några avseenden överlägsen lektor Sörensen, som enligt hans uppfattning endast har en förtjänst framför honom — *den att vara kvinna!*

O, I sena tiders kvinnor! Rannsaken edra hjärtan! Kännen I tillbörlig vrede vid tanken att möjligen egenskapen av att vara kvinna skulle kunna räknas som merit vid besättandet av rektorsbefattning vid seminarium med kvinnliga elever? Ären I riktigt kvitt alla gamla, atavistiska föreställningar om betydelsen av kvinnlig ledning i fråga om unga kvinnor och ären I fullt redo att acceptera den Olssonska ståndpunkten med *alla* dess konsekvenser?

Ty naturligtvis kunna vi med snaraste vänta en förstakammarmotion om undanrödjande av de formella hinder, som alltjämt ligga i vägen för kvinnors besättande av rektorsbefattningar vid läroverk med manliga elever. Och naturligtvis kommer vår riksdag, i full och hel tillämpning av principen att statstjänster böra tillsättas på grund av "förtjänst och skicklighet allena", att bifalla motionen. Det gäller för kvinnorna att vara redo för den nya tidens — och *den nye mannens* — krav!

Fallet Olsson kontra Sörensen har sitt stora intresse ur principiell synpunkt. De bägge kandidaternas profesionella förutsättningar för befattningen undandrager sig givetvis bedömande från deras sida, som icke äro sakkunniga.

Anna Kleman.

Propositionen om kvinnorösträtten.

Avlämnad inför riksdagen den 22 mars i år.

Ur den kungliga propositionen om politisk rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män, framlagd inför riksdagen den 22 mars i år, meddela vi härmed de väsentligaste punkterna. Det förtjänar att påpekas att denna gång, för första gången i den kvinnliga rösträttens historia, ingen motion väckts mot förslaget. (Rubriker och kursiveringar äro R. f. K:s.)

En historik över den kvinnliga rösträttsfrågans läge.

Kvinnornas rösträttsfråga står bland andra olösta spörsmål på författningslivets område i ett alldeles särskilt läge. Övriga inskränkningar i den allmänna rösträtten, sådan denna genom 1907—1909 års författningsrevision gestaltades, kunde betraktas såsom betingelser för sagda författningsförslags antagande av regering och riksdag, låt vara att vidsträckta meningsgrupper inom folket icke därmed ställdes till freds. Vad åter angår kvinnorösträtten, har dess berättigande som en given följd av, att männen erhölle rösträtt, på det mest auktoritativa sätt vid skilda tillfällen erkänts utan att rätten ännu bragts till förverkligande. Att, därest allmän rösträtt införts för män, rösträtt för kvinnor bör följa såsom en oavvislig konsekvens, har redan uttalats av den främste grundläggaren av 1866 års riksdagsskick Louis de Geer — själv visserligen icke anhängare av den allmänna rösträtten. Till de Geers mening härom anslöt sig därefter 1899 års konstitutionsutskott vid dess avstyrkande yttrande över de framställningar, som nämnda år gjorts till riksdagen angående en omläggning av grunderna för männens rösträtt. Och då K. M:t år 1902 förelade riksdagen förslag om en politisk rösträttsreform på den kommunala rösträttens grund, förklarade dåvarande statsministern frih. v. Otter, att, därest frågan om införande om allmän rösträtt måhända inom den närmaste framtiden komme att framträda, densamma otvivelaktigt måste förbindas med förslag om rösträtt även för kvinnorna.

Alldeles samma ståndpunkt i fråga om den allmänna rösträttens inverkan på ett ståndpunktstagande till kvinnlig rösträtt intogs av 1906 års riksdag. Med hänsyn till det förslag till allmän rösträtt, som då förelåg, och dess samband med kvinnornas rösträttsfråga beslöt nämnda riksdag att i enlighet med konstitutionsutskottets hemställan hos K. M:t anhålla om allsidig utredning av den motionsvis väckta frågan om beredande av politisk rösträtt för kvinnor. Riksdagen motiverade sitt beslut bl. a. därmed, att det näppeligen kunde vara förenligt med införande av en så vidsträckt valrätt för män, som ifrågasatts, att från direkt politiskt inflytande utestänga kvinnorna, vilka hade lika stora intressen att tillvarataga i samhället som männen och därför borde sättas i tillfälle att genom deltagande i de politiska valen göra dessa intressen tillbörligt beaktade.

Detta riksdagens principuttalande till förmån för kvinnlig rösträtt såsom en logisk konsekvens av den allmänna rösträttens erkännande föranledde emellertid icke frågans upptagande i 1907 års författningsproposition. Såsom skäl härför anfördes, dels att denna vittutseende fråga kunde befaras fördröja lösningen av männens rösträttsfråga — en farhåga, som förantlett sakens undanskjutande jämväl i den år 1906 avgivna rösträttsproposition — och dels att spörsmålet om rösträtt för kvinnor så nyligen hänskjutits till en utredning, vars resultat ännu icke förelåge. Men i 1907 års proposition gavs tillika ett oförbehållsamt erkännande av det berättigade i den pågående rörelsen för att kvinnan, den gifta såväl som den ogifta, måtte kunna själv bevaka sina egna intressen och äga att lika med mannen deltaga i det offentliga livet; och uttalades i propositionen den övertygelsen, att politisk rösträtt för Sveriges kvinnor i en nära liggande framtid komme att bliva verklighet.

Motioner i frågan.

Den rörelse, som ställt krav på rösträtt för kvinnor och vars verksamhet i 1907 års författningsproposition med ett så varmt uttryck av erkännande omförmäldes, har under de år, som gått efter det 1907—1909 års författningsändringar trätt i verket, fortsatt att växa med ökad anslutning inom alla partier och samhällsklasser. Till riksdagen har kvinnornas rösträttskrav, sedan den av K. M:t på riksdagens hemställan föranstaltade utredningen blivit slutförd, framförts genom K. M:ts år 1912 avgivna proposition (n:r 110). Därjämte har frågan upprepade gånger gjorts till föremål för motioner i riksdagen. Så har efter tiden för den allmänna rösträttens införande fallet varit vid 1909, 1911, 1912, 1914 och 1917 års riksdagar. Härvid har hr Branting m. fl. medlemmar av det socialdemokratiska partiet väckt vissa särskilda yrkanden, vilka väsentligen ägt samband med motionärernas tidigare omnämnda krav på de allmänna rösträttsstreckens revidering. I propositionen av år 1912 och i de från liberalt håll framkomna motionerna har man däremot i första hand ansett det angeläget att få kvinnornas rösträtt erkänd på nu gällande rösträttsgrunder utan sammanförande med spörsmålet om de allmänna rösträttsinskränkningarnas lämplighet. I 1912 års proposition liksom i samtliga därefter väckta motioner, från vilket håll de än kommit, har man emellertid i princip utgått ifrån, att kvinnorna borde erhålla rösträtt under samma betingelser som män, således vid lika ålder etc.

Frågan om rösträtt för kvinnor har vid samtliga här särskilt omnämnda tillfällen, då den varit föremål för riksdagens behandling, bifallits av andra kammaren, men avslagits av första kammaren.

Frågans lösning rycker närmare.

Propositionen redogör för hur i november 1917, då de nyss förut förrättade valen till riksdagens andra kammare visade en majoritet för kraven på författningsreformer, sakkunniga av civil- och justitiedepartementen tillkallades för att utreda och lämna förslag till de önskade reformerna. För klarläggande av frågan om kvinnans rösträtt behövdes ingen särskild utredning, då sådan redan förefanns.

Vid 1918 års lagtima riksdag förnyade K. M:t sin framställning om införande av rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män. Även denna gång föll förslaget härom på grund av första kammarens ställning till frågan. Andra kammaren antog K. M:ts förslag efter konstitutionsutskottets hemställan med ett tillägg, avseende att bereda äkta makar möjlighet att under vissa betingelser rösta genom endera maken.

Vid tiden för avlämnandet av ovannämnda utredning stod det klart för statsrådet, att skyndsamma åtgärder från statsmakternas sida borde vidtagas för att tillmötesgå de reformkrav på författningslivets område, vilka med växande styrka och obestridligt berättigande länge gjort sig gällande inom vårt folk. Mitt under världskriget hade det ena landet efter det andra sökt vinna ökad samling omkring de krävande yttre och inra uppgifter, som kristiden medfört, genom att bereda folken största möjliga delaktigheter i ansvaret för sina öden. Ett krigförande land som England, ett neutralt land i hårt utsatt ställning som Holland, hade funnit det utgöra en angelägenhet av största vikt att i ett jämförelsevis tidigt skede av kriget taga vittgående steg för ytterligare demokratisering av sina författningar. Efter det mellan de krigförande träffade stilleståndet hade därefter inom de delar av Centraleuropa, varest styrelsen förut varit mer eller mindre autokratisk, det gamla regeringssättet störtat samman och lämnat rum för regeringar, vilka i en radikalt genomförd demokrati sågo ett oeftergivligt villkor för framgång i sin strävan att upprätthålla en ordnad samhällsutveckling. Särskilt dessa sistnämnda tilldragelser under hösten 1918 måste givetvis återverka på folkstämningen även i vårt land till skärpande och påskyndande av de ouppfyllda kraven på en omfattande och djupgående författningsrevision.

Under sådana omständigheter fann sig statsrådet böra tillstyrka K. M:t att i den utst räckning, som grundlagsenligt läte sig göra, redan vid den för annat ändamål sammankallade urtima riksdagen framlägga författningsfrågan till behandling. Till slutligt avgörande kunde visserligen allenast då företagas en revision av kommunalrösträtten och därmed sammanhängande spörsmål. Men regeringen ansåg det angeläget att samtidigt tillkännagiva grundlinjerna till hela sitt program för en författningsrevision för att därmedelst klargöra, att frågan i själva verket borde betraktas såsom ett helt och ofördröjligen bringas till sin lösning, så snart de formella betingelserna härför kunde uppfyllas.

Förslags framläggande vid urtima riksdagen.

Enligt här förut angivna linjer och under framhållande av frågans samband med en allmän författningsreform avgavs därefter förslag om en revision av kommunalrösträtten av K. M:t till 1918 års urtima riksdag. Bland andra nyheter i förslaget var den, att kvinna skulle bliva valbar även till landsingen.

Förslaget innehåller vidare bestämmelser, som avse att *i grundlag giva kvinnor valrätt och valbarhet till riksdagens båda kamrar på samma villkor som män.* Vad angår val till första kammaren, hava ju kvinnorna icke varit utestängda från indirekt valrätt, varjämte de såsom stadsfullmäktige i vissa större städer även kunnat äga direkt valrätt. Genom tidigare omnämnd ändring i landstingsförordningen erhöllo de nyligen också möjlighet att såsom ledamöter i landsting vara elektorer vid förstakammarval. Nu föreslås sådana ändringar i riksdagsordningen, att kvinna skall vara valbar till första kammaren (par. 9) samt valbar och valberättigad till andra kammaren (par. 16 o. 19). Emellertid har, liksom i tidigare förslag, ansetts lämpligt att medgiva kvinna rätt att utan särskilda skäl avsäga sig riksdagsmannauppdrag.

Vid behandling av frågan om kvinnas rösträtt har från olika håll, särskilt inom riksdagen, framhållits angelägenheten av, att de gifta kvinnorna icke allenast genom lagbestämmel-

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & C:o
Kungl. Hofleverantör
Rikst. 429 **Fredsgatan 3, Stockholm.** A. T. 5048
Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i
Siden- & Ylle-Klädningstyger
Prover t. landsorten sändas **gratis** o. **franco.**

se tillerkändes rösträtt, utan även att det beredde dem full möjlighet att nyttja sin rätt, vilket åter icke läte sig göra på annat sätt, än att äkta makar finge rösta genom endera maken. Med avseende härå erinras om att K. M:t beslutat avlåta proposition till riksdagen med förslag till bestämmelser om rösträttsutövning, utan inställande inför valförrättare, vid val till andra kammaren samt att därmed åsyftas jämväl att underlätta äkta makars röstning.

Huvudbestämmelsen i § 16 avser att bereda kvinnor valrätt till andra kammaren på samma betingelser som män, alltså vid samma ålder och i övrigt under lika villkor.

Motiveringen.

Motiven för att nu äntligen taga detta steg fram mot full likställighet mellan man och kvinna ligga så uppenbart i den moderna samhällsutvecklingens hela riktning, att det synes överflödigt att här återupprepa dem. För ett närmare angivande av de principiella och praktiska skälen för kvinnans rösträtt hänvisas till den framställning, som lämnats i K. M:ts propositioner i ämnet vid 1912 och 1918 års lagtima riksdagar. Men det bör tilläggas, att, på sätt som utvisas av den här förut lämnade redogörelsen för kvinnorösträttens framsteg under det senaste året, den allmänna rörelsen för kvinnornas politiska fullmyndighet alltjämt fortgår med bevarad livskraft och växande framgång.

Det torde få anses uteslutet, att, efter den väldiga utvidgning av de medborgerliga rättigheterna, som i övrigt kommit till stånd eller är nära förestående tack vare den ådagalagda gemensamma viljan till samförstånd bland vårt folks representanter i riksdagen, kvinnorna icke skulle tillerkännas i varje hänseende lika politiska rättigheter med männen. Den allmänna rösträttens egen princip har — enligt vad här förut berörts — allmänt ansetts böra ställa kvinnorna i alldeles samma plan som männen i fråga om allmänna rättigheter; lika politiska rättigheter synas också böra framgå som konsekvens av den lösning, som kommunalrösträtten nyligen erhållit; och slutligen framhålles som säkert, att den förbehållslösa anslutning till kvinnorösträtten, som från riksdagens sida givits i samband med författningsfrågans behandling vid urtima riksdagen, jämväl bör betraktas som uttrycket för en beredvillighet att medgiva kvinnorna deras politiska medborgarrätt utan avprutning.

Stina Quint 60 år.

Sextio år fyllde den 12 april redaktören för Folkskolans barntidning, fröken Stina Quint.

I vår rösträttsrörelse har fröken Quint varit med från så gott som första början, hon kom omedelbart in som kassaförvaltare i Stockholmsföreningen och stannade på denna post i 10 år. Numera är hon vice ordf. i Moderata Kvinnors rösträttsförening, vartill hon har varit en av initiativtagarna.

Sin förnämsta verksamhet har hon som stiftare av och redaktör för företaget Folkskolans Barntidning, som existerat sedan 1892 och fyllt en stor uppgift. Med barntidningen följde under tio års tid en gratisbilaga: "Till föräldrar", som utan tvivel hade sin stora mission. Folkskolans Barntidning utdelar även stipendier åt lärare som önska genomgå de s. k. sommarkurserna och till sjukhjälp. Sammanlagt har 27,000 kr. utdelats till dessa ändamål.

Fröken Quint, som varit stadsfullmäktig i 7 år, är medlem i Stockholms Stads Barnavårdsnämd och styrelsemedlem i folkskoledirektionen.

Sådd och gensådd.

Några intryck från samhällskurser i Dalarna.

Att färdas i Dalarna på samhällskurser, det är dock något helt annat, än att i samma syfte ge sig ut i sydligare delar av vårt land. Nu ha ju ock kurserna här varit fullt mönstergillt ordnade och det inverkar ju i *oerhört* hög grad. Men dessutom har dalafolket mycket mer av vakenhet och liv över sig. Och gemensamhetsandan — känslan av samhörighet är här starkare utvecklad. Livet blir därför något mer enande — förtroligare.

Är det ej så bland oss "söderbor", att, när vi komma tillsammans, lägger sig gärna stelheten som ett spöke över samvaron. Det förefaller nästan, som om det vore en strävan hos var och en att hålla sig väl på sin kant, värna om sin värdighet. Eller är det blygheten eller misstron, som gör, att man så njuggt håller inne med det, som bor i ens sinne. Ett faktum är, att människan allt för lite får skymta fram. Vi gå omkring som bakom en förskansning, i viss mån njutande av det och på samma gång undrande vad månne egentligen muren kring vår nästa gömmer bakom sig.

Häruppe besvärar man sig ej med de tjocka murarna. Nog kan väl en främling vid första sammanträffandet finna befolkningen kärv och frånstötande — men försök loda och du finner snart där bakom ett öppet, rättframt, ärligt sinne, ett förtroendeingivande väsen.

Dalafolket känner sitt värde — men det värde man tillmäter sig själv, tillmäter man även sin nästa. Det blir: "du och jag — lika inför vår Herre."

Och sina tankar sticker man ej under stolen med. Man *vågar* tänka och man *vågar* visa sina tankar och känslor. Det är därför helt naturligt att samlivet skall bli rikare.

Kom in i en möteslokal och hör hur den fosterländska sången enkelt och okonstlat klingar. Man *kan* sjunga i Dalom, åtminstone på vissa orter. När de stämma upp: "Jag vet ett land", då går det som en dallring genom mängden. Det är kärleken till hembygden, som bär tonerna fram. Och fastän främling är man med i denna stämning av hela sitt hjärta. Ty Dalarna är ett härligt land — inte minst i vinterskrud. Dessa gnistrande snöfält med färgfläckar i rött, blått, violett och höjdernas och himlens underbara nyanser i regnbågens alla färger — ständigt växlande! — Är så landskapet tillika klätt i rimfrost — då tycker man sig förflyttad in i en drömvärld.

Men det är ej blott i sången som folkets kärlek till hembygden kommer till synes. Den visar sig fastmer i arbetet för bygden, för samhället. Och härvidlag tyckes ofta kvinnans intresse vara lika stort som mannens. Mannen är här heller inte så rädd för att ta kvinnan till hjälp. Man kan märka hennes spår än här än där. På en ort har man lagat att de små, som eljest fått en tom, glädjefattig barndom, få innehåll i sina barnaår genom kindergarten, där ett hemlivs trevnad och kärlek omger dem. Och hon vet även att följa deras fostran uppåt — vem kan som en kvinna förstå vad barnet kräver så till kropp som själ? Samhällets uppfostrargärning är framförallt *hennes* gärning.

Eller du ser henne värnande de fattiga gamlas rätt. Det kan vara en del små detaljer, som hon här genomfört, men som man väl förstår just äro förutsättningarna för att de gamla skola få värme och ro omkring sig.

Bland de många präktiga kvinnor jag sett i Dalarna kan jag ej låta bli att dra fram några typer.

Först då 70-åringen. Det är ej många i sitt livs middagshöjd, som ge ett så levande, så starkt intryck. Man förstår hennes förmåga att gripa, att betvinga. Där andra stå maktlösa, där förmår hon utföra något, där andra slås till marken, där står hon rak. Mödan tycks hon ej lägga märke till, hennes blick går längre — till målet. Hon har länge varit en kämpe för nykterhetssaken, men hon begränsar sig ej till ett område. Hennes starka rättskänsla driver henne till kamp emot orätten, var den än möter. Jag såg henne — samhällsmodern — där hon talade till folket. Hög och reslig stod hon där, varm och bild — trosstark och brinnade. Stark var också hennes tro på människorna. Kanske var det den som gjorde, att hon tycktes få fram så mycket hos dem. Tro föder tro — liv föder liv. Föredömets makt och ett kämpande sinnes stora segerkraft — det är den överskrift jag vill sätta över hennes liv. — Är det inte sådana människor som framförallt behövas. Människor, som genom sin allt övervinnande tro rycka oss loss ur missmod och misstro till liv — till tro på människorna. Kanske skulle vi då ock kunna upptäcka liv, där vi hitintills ej kunnat se det — en liten späd brodd, som vi kanske förut i förblindelse trampat ned. Ty är det ej så, att vi ofta blott söka endast mogna fält eller blomstrande marker. Vi glömma, att brodden måste först skjuta — måste först med varsam hand omhuldas. I misstro och missmod försumma vi ofta att värna spirande liv. Tänk om vi någon gång varit den järnskodda hälen, som sårade till döds — eller den klumpiga, hårda handen som bröt — som slog — Tänk, om det i vår närhet finns liv, som tynar i brist på förtroendets sol och hjärtevärme. Kanske vi, just *vi själva*, äro den djupaste anledningen till ödemarkerna omkring oss — till iskylan, som hindrar växtligheten. Hjärtats tro och värme — ha vi prövat den kraften? Tänk om alla vi, som klaga över död och intighet i livet, skulle kunna bli, som kvinnan i dalabygden — bli livgiverskor. —

Du måste även lära känna Bret-Anna, bondhustrun där uppe från byn. Just på höjden ligger hennes hem med den underbaraste utsikt över nejden. I solnedgången var jag på nedfärd därifrån. Det var flammor och brand över hela landskapet. Solen tycktes lekande kasta ut det ena färgmönstret efter det andra på vinterns snöfält. Där lyste det rött — där göt sig en ström av guld över snöytan — och där den underbara drömtunga violetta dagern eller den mer lätta fina lilatonen. Alldeles förlamad av intrycket hade jag stannat. Nu fick jag plötsligt syn på Bret-Anna i sin vita fårskinnspäls och den ljusa huvudduken, hon var på väg nerför sluttningen med sin stötting. Varje kväll gav hon sig ner till föreläsningarna, fastän hon hade närmare 2 timmars väg. Nu vänder hon sig om, och du kan se hennes allvarliga ansikte med de rena linjerna, de kloka ögonen och det bestämda draget kring munnen. Jag såg ett gammalt porträtt av hennes mormor, hennes mor och henne själv. Det var tre så lika ansikten, som man sällan ser. Samma linjer, samma uttryck. Man skulle kunnat tro det var samma person vid olika ålder. Det är som om släktet arbetat för att få fram något, som i Bret-Anna nu också kanske kan komma fram. Mormodern och modern voro båda utestängda från verkande liv i samhället. Nu får dotterdottern och dottern ta upp gärningen. Nyss är hon invald i fattigvårdsstyrelsen. Hon känner ansvaret — hon vill göra sin plikt, det förstår man. Och det nya ålderdomshemmet ligger också alldeles nedanför hennes eget hem. Hon kan vaka över det dagligen — som de gamlas goda skyddsängel. — Man är även betänkt på att invälja henne i kommunalfullmäktige. Det är att hoppas att det går så. En så ansvarsfylld klok, god kvinna, har samhället ej råd att vara av med.

Se'n är det den lilla späda varelsen som egentligen blivit omplanterad i Dalarnas jordmån. Jag skulle vilja låta dig höra hennes historia, men den är för lång. Så mycket kan du emellertid veta att hela hennes barndom varit ett martyrium. Hon har aldrig som andra barn varit omgiven av värme och kärlek. Hugg och slag föllo på det känsliga barnets lott. I hemmet gick hon alltid i vägen. — Tiden gick, fast det värkte i hjärteroten. Långa tider var hon hos främmande människor. — Så tog hon lärarinneexamen och blev sin egen. — — — Nu bär hon omsorg för mor och syskon. Här är nu undret. Bitterhet har ej fyllt hennes själ. Hon är älskande — varm. Från henne flöda helande, läkande krafter. Hon räcker så oändligt till för alla. — Där uppe sitter hon nu i en liten vrå av världen. Man skulle vilja förflytta henne till en medelpunkt — föra henne fram för världens blickar — inte för hennes egen skull men för andras — för alla deras, som behöva lära av henne, att kärleken kan övervinna allt. Du ljusa, fina, goda väsen — luttrad i eld — som sträcker din famn mot allt levande med en allt förstående, allt förlåtande kärlek — som lever så rikt — så fullt — så lyckligt.

Det finnes ändå så många verkligt stora människor i denna till synes så fattiga värld. Tiden är ej så tom på skatter. Underligt att — just där man minst anar det — där ligga de. — Bland de tysta i landen. —

Det är också underbart att få vara ute på färdeväg och hugnas av så mycket stort och gott. Måtte också något ges i gengäld. — Sådd och gensådd — allt till mognad för det, som är värt att kallas liv.

Dalarna i februari 1919.

Tilly Borg.

Maria Bolin †.

Det svider i hjärtat, när en trägen och trogen rösträttskämpe går bort utan att ha fått uppleva den stora kvinnofrigörelse som kampen gäller. För *Maria Bolin* hägrade kvinnornas inträde i det politiska livet som ett ljussken i nattens mörker. Hon skulle ha erfarit mer glädje än de flesta av rösträttssegern. Hon hörde till dem, som vänta mycket gott för stat och samhälle av kvinnligt medarbete och medansvar i styrelsen. Själv var hon besjälad av en djup och allvarlig samhällsanda, som tog sig uttryck i många former. Bl. a. var hon medlem i Rönninge municipalnämnd.

Men först och sist var hon verksam för upplysning och höll ofta föredrag, mest om rösträtten och fredssaken. Och hon var även mån om att skapa glädje bland dem hon ville upplysa. Hon åtog sig därför det mödosamma dirigentskapet för samhällets sångkör, förutom åtskilligt annat.

Till alla dessa intressen kom hennes kärlek till jorden. Hon var en hängiven jordbrukare. Allt som växte var henne för övrigt kärt, antingen det var en blomma vid dikeskanten eller en världsfamnande tanke.

Nu är hon borta — och vi sakna i henne en trofast vän till all kvinnosak.

Ann Margret Holmgren.

Skåneförbundets årsmöte i Eslöv.

Trots besvärliga och dyra tågresor, dyrbart vivre och knappt övervunnen sjuklighet här och var samlades söndagen den 23 februari, så snart möjligheter yppade sig att överhuvudtaget komma någon vart efter nyss avslutad lokmannastrejk, ett 20-tal ombud från de skånska rösträttsföreningarna i Eslöv till dryftande av gemensamma angelägenheter. Antalet närvarande uppgick till sammanlagt omkring 40. Man hade denna gång mer händelserika tider än vanligt bakom sig: den kommunala rösträttens fulla utsträckning till kvinnorna, i en nära framtid marsvalen och den väl icke ogrundade förhoppningen om den politiska rösträttsfrågans lösning.

Förbundets ordförande, fru Maja Strandberg från Ystad, ledde förhandlingarna. Till mötets sekreterare valdes fröken Anna Lundberg, Lund, och fröken Anna Dalgren, Eslöv. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Till styrelse omvaldes fru Strandberg, fru Louise av Ekenstam, Lund, samt teckningslärarinnan fröken Anna Nilsson, Malmö. Suppleanter blevo e. o. hovrättsnotarien Elisabeth Nilsson, Malmö, samt fil. kand. Hulda Lundh, Tomelilla.

Fröken Elisabeth Nilsson höll föredrag över ämnet "Kvinnornas personliga och ekonomiska ställning i äktenskapet enligt förslaget till ny giftermålsbalk". Det klara, rediga anförandet belystes med en mängd konkreta exempel och mottogs med stor uppmärksamhet.

En livlig diskussion utspann sig över frågan om kvinnorna och de kommunala valen i mars, vilken fråga inleddes av fru Strandberg. Under diskusionen gav fru Ester Hofvander Sandberg en hastig inblick i det proportionella valsystemet. Åsikterna voro mycket skiljaktiga i fråga om kvinnornas ställning till de förestående valen i taktiskt avseende. En del av de närvarande förfäktade den åsikten att särskilda kvinnolister skulle i hög grad sporra kvinnornas intresse vid valen och att de sålunda valda kunde verka utjämnande på de skarpa partistriderna, andra ansågo det lojalast och riktigast att kvinnorna ej började denna nya tid med att driva blockpolitik utan så långt sig göra lät sökte samarbeta med männen. Mötet ansåg sig emellertid ej kunna göra något uttalande vare sig i den ena eller andra riktningen.

Frågan om ett rösträttsföreningarnas varulotteri avhandlades därefter, sedan fröken Walborg Bergström, Eslöv, med ett kortare anförande inlett densamma. Det beslöts att Skåneförbundets styrelse skulle med sig associera utomstående intresserade för att närmare utreda saken.

Kl. 5 e. m. var offentligt möte anordnat med föredrag av fru Karen Hessel, Köpenhamn, över "De danska kvinnornas erfarenheter efter vunnen rösträtt". Fru Hessel är anställd i Folketingssekretariatet och har sålunda tillfälle att på närmaste håll göra de iakttagelser, som i föredraget framlades. Hennes anförande formade sig att börja med till en återblick på de danska kvinnornas rösträttsarbete och de därvid mest framträdande namnen för att sedan övergå till en resumé över de hittills framträdande verkningarna av den erhållna rösträtten. Det intressanta och aktuella föredraget, framfört på ett ovanligt vinnande och sympatiskt sätt, mottogs med kraftiga applåder av publiken. *E. A.*

Rättelse.

Genom ombrytningsfel kommo slutorden i artikeln om fru Ella Billing i förra numret att bli missvisande, varför vi här införa dem i deras ursprungliga skick.

Sedan sin flyttning till Stockholm 1913 har fru Billing även där flitigt tagits i anspråk i rösträttens tjänst, särskilt som kassaförvaltare i Stockholms F. K. P. R., varjämte hon utfört ett synnerligen intresserat och dugande arbete inom denna förenings distriktsorganisation. Även för sina övriga sociala intressen har hon i Stockholm funnit ett vidsträckt verksamhetsfält, bl. a. som föreståndarinna för en av de vid krigsutbrottet upprättade hjälpbyråerna för arbetslösa, som konsulent för arbetslösa tobaksarbeterskor och som föreståndarinna för intressekontoren vid Stockholmssystemet och vid Nordiska kompaniet, där hon nu har sin verksamhet förlagd.

De ny- och omvalda kvinnliga stadsfullmäktige i Stockholm.

Fru Emilia Broomé, omvald, bl. a. ordf. i Frisinnade kvinnor, har rik erfarenhet som stadsfullmäktig och är känd och högt skattad av alla. De frisinnade.

Fru Anna Carlsson, nyvald, bl. a. medlem av F. H. K:s kvinnoråd. Arbetarepartiet.

Fru Karin Fjällbäck-Holmgren, nyvald, känd i rösträttsrörelsen, förestår Centralförbundet för socialt arbete. De frisinnade.

Fru Ruth Gustafsson, nyvald, känd sedan många år för sin verksamhet i arbetarerörelsen. Arbetarepartiet.

Fröken Hanna Grönvall, nyvald, har arbetat för att organisera hembiträdena. Arbetarepartiet.

Fröken Anna Johansson, omvald på arbetarepartiets lista.

Fru Katy Johansson, f. Franzén, nyvald. Har arbetat i kommunens tjänst. Högerpartiet.

Fröken Anna Lindhagen, omvald, känd och skattad av alla för mångårigt arbete i det allmännas tjänst. Arbetarepartiet.

Fru Elin Lindley, nyvald, mångårigt arbete bl. a. i arbetarerörelsen. Arbetarepartiet.

Fröken Gertrud Månsson, nyvald, f. n. anställd i Livsmedelsnämnden. Arbetarepartiet.

Fröken Math. Staël v. Holstein, jur. kand., nyvald, bl. a. sekreterare i hyresnämndernas kansli. De frisinnade.

Fröken Helena Stålander, nyvald, är bryggeriarbeterska. Arbetarepartiet.

Fru Gertrud Törnell, omvald, känd för mångårigt arbete till samhällets bästa. Högerpartiet.

Fröken Bertha Wellin, omvald, är sjuksköterska och har utfört ett omfattande arbete för samhällets nytta. Högerpartiet.

Fru Elisabeth Östman-Sundstrand, nyvald, bl. a. förestått en stor husmoderrsskola. Högerpartiet.

Årsberättelsen 1918.

Landsföreningens och lokalföreningarnas årsberättelser föreligger nu i tryck. Trots i yttre avseende ogynnsamma förhållanden har arbetet fortgått med oförminskad kraft. Särskilt beaktansvärd är kvinnornas vaknande intresse för upplysning. Detta har visat sig genom de många fulltaligt besökta kurserna i sociala, kommunala och politiska frågor, vilka hållits under våren. De Bergman-Österbergska samhällskurserna ha hållits i Kronobergs, Kalmar, Värmlands och Gävleborgs län för tillsammans 23,590 åhörare. Föredragsturnéer ha dessutom anordnats i Jönköpings, Kalmar, Östergötlands och Kristianstads län, och enstaka föredrag ha hållits överallt i landet. Alla för hösten planerade kurser måste till följd av mötesförbud på grund av rådande influensaepidemi inställas.

Föreningarnas antal visade sig vid årets slut vara 236 och medlemsantalet 16,103. Landsföreningens organ, Rösträtt för Kvinnor, har utgivits regelbundet 2 gånger i månaden.

Vid rösträttsfrågans behandling i riksdagen igångsattes en kraftig agitation över hela landet för att stödja den kungliga propositionen och efter frågans fall anordnades talrika protestmöten. De svenska kvinnornas rösträttsdag, Birgittadagen den 7 oktober, firades med möten och föredrag över Susan B. Anthony. I ett flertal aktuella sociala frågor har Landsföreningen gjort uttalanden. Genom beslut av urtima riksdagen ha de svenska kvinnorna erhållit utvidgad kommunal rösträtt samt fått löfte om politisk rösträtt och valbarhet. Vi stå således nu inför målet för de många årens trägna arbete.

Riks 25 50 Allm. 62 96

La fleuriste
Kgl. Hofblomsterhandel
Malmtorgsgatan 6, Stockholm

Söders "English School"
Engelska lektioner och översättningar.
Erstagatan 26. Allm. Tel. Söder 36035.
Annie I. Scott.

Arbetet ute i landet.

Eskilstuna F. K. P. R. hade sitt årsmöte den 18 februari, varvid den förutvarande styrelsen omvaldes. Styrelsen består av: ordf. fröken Ingrid Hallman, v. ordf. fru Märta Hellström, sekr. fru Gulli Vestlund, v. sekr. fröken Hilma Nordlund, kassaförv. fröken Hilda Holm. Suppleanter blevo fruar Nanny Grenander och Ida Adamsson samt fröken Selma Ekström. Till revisorer utsågos fröknarna Elin Hägg och Hanna Facht med fröknarna Ragnhild Schmidt och Dora Ahlmann som suppleanter. — Mötet behandlade frågan om de förestående stadsfullmäktigevalen. Av den livliga diskussionen framgick, att kvinnorna säkert vänta, att alla partierna skola beakta deras krav på säkra platser.

Fröken Hilda Holm redogjorde för centralstyrelsemötet. Efter mötet följde ett angenämt samkväm, varunder fru Maja Engstrand med sin vackra sång bidrog till stämningens höjande.

Jönköpings F. K. P. R. hade den 11 mars sitt årsmöte. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes, samt beviljades styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet. I tur att avgå voro fyra styrelsemedlemmar, varjämte fröken E. Dahlman genom avflyttning lämnat styrelsen. De avgående omvaldes samt voro: ordf. fröken E. Aulin, fröken Klara Ahrenberg, fruar Thérèse Lilja och Agnes Lithman. Nyvald i styrelsen blevo suppleanten fröken Maria Aulin. Till suppleanter omvaldes fru Thyra Schartau samt nyvaldes fröken Oscaria Johansson. Till revisorer och revisorssuppleanter omvaldes de förutvarande. Vidare diskuterades frågan om en försäljning av till föreningen skänkta arbeten. Till L. K. P. R:s upplysningsfond hade sänts under året insamlade kr. 230: —.

Nyköpings F. K. P. R. anordnade den 3 februari ett stort Wilsonmöte med fröken Mathilda Widegren och fru Ellen Hagen som talare. Dessutom förekom deklamation av fru Abla Falker och sång av skolflickor.

En vecka senare inbjöd föreningen stadens röstberättigade kvinnor till möte för att dryfta de kommande valen, varvid beslöts, att man skulle låta ställa upp kvinnliga kandidater på männens listor. Mötet utsåg fyra kvinnor, alla medlemmar i F. K. P. R., en höger och tre frisinnade.

Strängnäs F. K. P. R. höll sitt årsmöte den 3 februari.

Medlemsantalet var vid årsskiftet 76, vilket utvisar en ökning från föregående år med 6 medlemmar.

Den avgående styrelsen återvaldes och består av fru Aug. Widebeck, ordförande, generalskan D. Bergman, vice ordförande, fröken N. Huldt, sekreterare och kassör samt fru E. Stenbeck och fröken Em. Rydberg. Revisorer blevo fruarna G. Liljhagen och S. Nordström.

Beslut fattades att anordna några föreläsningar i kommunalkunskap, särskilt med tanke på kvinnornas nyförvärvade kommunala rättigheter. Fredrika-Bremer-kretsen skulle anmodas att vara medinbjudare till dessa kurser.

Angående kvinnornas deltagande i det förestående stadsfullmäktigevalet utspann sig en livlig debatt. Bland annat om egna listor borde användas eller om kvinnorna borde rösta med partierna. Frågan bordlades. Årsmötet, som var talrikt besökt, präglades av det livligaste intresse.

I VARJE SVENSKT HEM
bör finnas en svensk,
solid, lättgående
och beprövad
Husqvarna
Symaskin

Kvinnorösträttens landvinningar.

Kvinnorösträttens segrar under kriget.

Europa.

Danmark 1915: Full politisk rösträtt och valbarhet, 9 kvinnor medlemmar av riksdagen.

Island 1915: Full politisk rösträtt och valbarhet; 1 kvinna medlem av alltinget.

Storbritannien och Irland 1918: Full politisk rösträtt och valbarhet; 1 kvinna vald till medlem av parlamentet.

Canada 1918: Federal rösträtt och valbarhet; rösträtt och valbarhet i alla delstater utom New Brunswick och Prins Edwards ö; 4 kvinnor medlemmar av det kanadensiska statsförbundets lagstiftande församling.

Tyskland 1918: Rösträtt för alla kvinnor över 20 år, valbarhet till alla federala och statliga parlament och kommunala styrelser; 36 kvinnor medlemmar av nationalförsamlingen, 22 av de enskilda staternas lagstiftande församlingar.

Österrike 1918: Rösträtt för alla kvinnor över 20 år, vel valbarhet till alla federala och statliga parlament; kvinnor medlemmar av riksdagen.

Ungern 1918: Full politisk rösträtt och valbarhet för läs- och skrivkunniga kvinnor.

Nederländerna 1917: Valbarhet och borttagandet av det lagliga hindret för kvinnornas rösträtt. Motion om kvinnans politiska rösträtt under överläggning; 1 kvinna medlem av riksdagen.

Böhmen och Polen: Lagar, som innefatta kvinnorösträtten under utarbetning.

Amerikas Förenta Stater.

New-York 1917. — S. Dakota 1918. — Michigan 1918. — Oklahoma 1918.

Kvinnorösträtten införd före kriget.

Australien: Statsförbundet och de enskilda staterna; rösträtt och valbarhet.
Nya Zeeland: Rösträtt, icke valbarhet.
Finland: Rösträtt och valbarhet; 19 kvinnor medlemmar av lantdagen.
Norge: Rösträtt och valbarhet.
Förenta staterna: Wyoming, Colorado, Idaho, Utah, Californien, Arizona, Nevada, Oregon, Washington, Montana, Alaska, Kansas.

Rösträtt för Kvinnors

åttonde nummer för 1919 innehåller bl. a.:

Efter valen. Av *Gulli Petrini.*
Kvinnlighet som merit. Av *Anna Kleman.*
Propositionen om kvinnorösträtten.
Sådd och gensådd. Av *Tilly Borg.*
Maria Bolin †. Av *Ann-Margret Holmgren.*
Stina Quint 60 år.
De ny- och omvalda kvinnliga stadsfullmäktige.

Stockholm 1919, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.